

Hoflaan Wandelconcert 2024
Vrijdag 12 juli 2024

Programma Eric Koevoets Sint Lambertuskerk Maarschalkerweerdorgel (1900)

Messe Basse opus 8

- Entrée
- Offertoire
- Élévation
- Communion
- Sortie

René Vierne
1878-1918

Uit 'Symphonie I opus 14':

- Allegro Vivace

Louis Vierne
1870-1937

Prélude au deuxième acte de 'Ghiselle'
(*transcriptie van Charles Tournemire/Eric Koevoets*)

César Franck
1822-1890

Toccata en sol majeur

Théodore Dubois
1837-1924

Programma Wouter van der Wilt Hoflaankerk Van Vulpenorgel (1966)

Intrada

Wouter van der Wilt
Geb. 1980

Sonate opus 56 no. 2

- Grave
- Adagio
- Allegro maestoso e vivace
- Fuga: Allegro moderato

Felix Mendelssohn – Bartholdy
1809-1849

Kleine Orgelchoralbearbeitungen opus 8 no. 3

- Drei Vorspiele und Satz "Christe, du Lamm Gottes" 1908-1942
- Vorspiel und Satz "Mit Freuden zart"

Hugo Distler
1908-1942

Triosonate 1 in Es Dur BWV 525

- Allegro Moderato
- Adagio
- Allegro

Johann Sebastian Bach
1685-1750

Schmücke dich, o liebe Seele BWV 654

Johann Sebastian Bach

Fuga in G Dur 'Gigue' BWV 577

Johann Sebastian Bach

Over de muziek

René Vierne is een Franse componist en organist die aanvankelijk orgel studeerde bij zijn oudere broer Louis Vierne, zelf één van de grote boegbeelden van de Frans-romantische muziek. Later studeerde hij aan conservatorium te Parijs bij Alexandre Guilmant waar hij o.a. een premier prix voor orgel en improvisatie behaalde. Hij was organist in de Notre Dames-des-Champs te Parijs.

Hij overleed op tragische wijze aan het einde van de Eerste Wereldoorlog in Verdun. Hij liet een zeer fraai, en hoogstaand oeuvre na dat getuigt van zijn grote talent als componist. Nu kunt u gaan luisteren naar zijn prachtige **Messe Basse**. In Frankrijk is het lang gewoonte geweest om een misviering in zijn geheel met muziek voor orgel solo muzikaal gestalte te geven. Er is veel prachtige muziek gecomponeerd voor deze traditie: niet alleen dit werk van René Vierne is bekend, maar ook diens broer Louis heeft er twee maal een Messe Basse gecomponeerd, alsmede ook bijvoorbeeld Gaston Litaize en Jean Langlais (diens Suite Médiévale en forme de Messe Basse). Ook de cyclus L'Orgue Mystique van Charles Tournemire en de Messe de la Pentecôte van Olivier Messiaen zijn belangrijke en grote bijdragen aan deze traditie.

In deze traditie klinkt op een aantal essentiële momenten van de liturgie een orgelstuk: De *Entrée* bij binnenkomst van de priester, de *Offertoire* tijdens de bereiding van de gaven en collecte, de *Élévation* tijdens de opheffing van brood en wijn (consecratie), de *Communion* onder de communie (Heilig Avondmaal) en tot slot de *Sortie* bij het uitgaan van de mis. De muziek van René Vierne heeft een onmiskenbaar Frans esprit, vol harmonisch en melodische charme en expressiviteit en dat kunnen we volop ervaren in deze volmaakt vormgegeven compositie.

Louis Vierne was vanaf 1900 tot aan zijn dood in 1937 de organist van de Notre-Dame te Parijs. Deze monumentale ambiance en het grootse Cavallé-Coll orgel inspireerde hem om zes Symfonieën voor orgel te componeren zoals zijn leermeester Widor ook had gedaan. Uit de **Eerste Symfonie** hoort u vandaag het scherzoachtige **Allegro vivace**. Het stuk is gecomponeerd in driedelige vorm: het eerste gedeelte is speels en puntig en qua harmonie zeer kleurrijk. Het middendeel is veel lyrischer en bevat een prachtige canon. Na dit middendeel komt het eerste gedeelte in verkorte vorm weer terug.

César Franck verwierf zijn grootste roem als componist van instrumentale werken, waaronder onder meer zijn weergaloze orgelwerken. Op het gebied van de vocale muziek componeerde hij veel liederen, diverse oratoria (o.a. *Rédemption* en *Les Béatitudes*) maar ook, aan het eind van zijn leven twee grote opera's, *Hulda* en *Ghiselle*. Dat laatste is lange tijd veronachtzaamd, maar begint nu – terecht - steeds meer aandacht te krijgen.

Voor organisten is het interessant dat niemand minder dan Charles Tournemire een aantal delen uit beide genoemde opera's voor orgel bewerkte, waaronder de prachtige **Prélude au deuxième acte de 'Ghiselle'**.

Het is op en top een Franck-stuk met een eerste thema gebouwd, zoals vaak bij deze componist, op een melodisch bondige kiemcel. Het tweede thema is een koraal-achtige melodie.

Tournemire heeft het prachtig voor orgel gezet, en het voelt in deze versie ook volkomen als een orgelstuk. Wat mij verwonderde was dat het wondermooie tweede thema slechts één keer in deze versie voorkomt. Na raadpleging van het origineel blijkt dat deze Prélude een stuk langer is dan in de bewerking van Tournemire. Daarom heb ik deze transcriptie verder uitgebreid waarbij, en dat vind ik een groot voordeel, het tweede thema nogmaals tot klinken komt. Hierdoor is naar mijn gevoel het evenwicht, zoals door Franck ook zelf aangebracht, hersteld. Omdat de Prélude direct overgaat in de eerste scene van de tweede acte, heeft

Tournemire een mooi 'concertslot' moeten realiseren, en heeft dit gevonden door het begin terug te laten keren. Dat slot bleek ook zeer goed aan te sluiten op die uitbreiding.

Théodore Dubois, wiens 100e sterfjaar we dit jaar herdenken, was o.a. organist aan La Madeleine, een van de bekendste kerken van Parijs, de stad waar hij ook directeur van het Conservatoire was. Hij behoort tot de kring van Frans-romantische componisten zoals Franck, Boëllmann, Gigout, Guilmant en Widor die vele prachtige werken voor orgel componeerden. De **Toccata** die u vandaag gaat beluisteren is een typische Franse toccata met een perpetuum mobile karakter, dat wil zeggen met een steeds doorgaande beweging zoals ook in de toccata's van Widor, Gigout en Boëllmann. Het is een vrolijk, feestelijk stuk in een driedelige vorm: na een uitvoerig A-gedeelte volgt in het B-deel een koraalachtig nieuw thema waartegen elementen uit het A-deel klinken. Het A-deel wordt in zijn geheel herhaald om met een grootse coda met de kop van het koraalthema te eindigen.

Eric Koevoets

De **Intrada** schreef ik voor het promenadeconcert van Rotterdam orgelstad in de Laurenskerk op 7 maart 2020. Oorspronkelijk was het een werk voor twee orgels, later bewerkt voor één orgel. Het werk is geschreven in een Sonatevorm: (Expositie van 1 e en 2 e thema, doorwerking en reprise) In het tweede thema zijn motieven verwerkt van de Franse componist Francis Poulenc en Kees Schoonenbeek, die een aantal jaren mijn docent harmonieleer en contrapunt was aan het Brabants Conservatorium.

Tijdens zijn verblijf in Engeland in 1944 vroeg de uitgeverij Coventry and Hollier **Felix Mendelssohn** een bundel met Voluntaries te schrijven. In 1845 verschenen diens 6 sonates. Mendelssohn vulde verschillende reeds bestaande losse orgelwerken aan met nieuw geschreven muziek, in totaal 24 delen en daaruit ontstonden de zes sonates. De **Tweede Sonate** opent als een plechtige prelude (Grave). Na de openigsmaten volgt als antwoord de expositie van een fuga. De fuga ontwikkelt zich niet verder, maar gaat naadloos over in deel twee: een prachtig, lyrisch adagio, vol van de vroeg-romantische dramatiek en expressiviteit waar Mendelssohn patent op leek te hebben. Als contrast daarop volgt een levendig en marsachtig derde deel (in $\frac{3}{4}$ maat). Het is de bewerking van een werk - Nachspiel - dat hij al in 1831 schreef.

Over de slotfuga oppert Prof. Albert Clement het volgende idee: "Het thema van de fuga is melodisch identiek aan het begin van het koraal 'Der Mond ist aufgegangen'. Dit avondlied past in de Lutherse traditie, waarin 'avond' ook opgevat werd als 'levensavond', de avond van het mensenleven. De keuze van Mendelssohn voor dit koraal, waarbij hij mogelijk gedacht heeft aan de eerste regel van de vijfde strofe ('Gott, laß uns dein Heil schauen'), lijkt een persoonlijke reflectie te zijn op het overlijden van Mendelssohns vriend en leermeester Eduard Gans."

Hugo Distler schreef zijn **Kleine Orgelchoralbearbeitungen** tijdens zijn periode in Lübeck. Veel van zijn orgelmuziek schreef hij voor het Stellwagen orgel uit 1636 in de St. Jakobikirche aldaar. Distler studeerde bij Günther Ramin en Hermann Grabner. Deze organisten oriënteerden zich in het opnieuw op de muziek van Bach en zijn voorgangers. Voor Distler was de oriëntatie op deze oude meesters geen doel op zich, maar een manier om nieuwe, eigentijdse muziek te scheppen. *Christe, du Lamm Gottes* bestaat uit 3 korte koraalvoorspelen, die duidelijk met elkaar in verband staan, en een koraalzetting.

De vorm van deze voorspelen - een trio - is duidelijk barok. Het idioom is 20^e eeuws, en typerend voor Distler. Dat geldt ook voor het daaropvolgende *Mit Freuden zart*, een schitterende miniatuur over een 16 e eeuws paaslied, waarvan de melodie is afgeleid van de Geneefse psalm 138.

Distler kende een tragisch leven. Als buitenechtelijk kind ontwikkelde hij al in zijn jeugd gevoelens voor angst en eenzaamheid. Mogelijk leed hij aan manisch-depressiviteit. Zijn leven werd verder getekend door de opkomst van het nazisme. Dat werkte uiteindelijk zo verstikkend voor hem, met name voor zijn werk als kerk-musicus en componist, dat hij in 1942 een einde aan zijn leven maakte.

Johann Sebastian Bach schreef zijn trionsonates tussen 1727 en 1730 in Leipzig, als lesmateriaal voor zijn zoon Wilhelm Friedemann Bach. De trionsonates kunnen gerekend worden tot de beste werken voor orgel. De mening van de eerste Bachbiograaf, Johann Nikolaus Forkel (1749-1818), spreekt voor zich: Man kann von ihrer Schönheit nicht genug sagen. In de sonates spelen als het ware drie instrumenten gelijktijdig. Mede daardoor stellen de sonates hoge eisen aan de speler, omdat de drie melodieën volledig onafhankelijk van elkaar elk hun eigen partij uitvoeren.

Het avondmaalslied **Schmücke dich o liebe Seele** bezingt hoe een gelovige zich erop voorbereid om gast te zijn aan Gods tafel. Bachs bewerking is vierstemmig, met de melodie vol versieringen in de sopraan. Het is een rustige, verstilde, meditatieve bewerking. In de begeleidende stemmen komt steeds hetzelfde motief terug, afgeleid van de eerste noten van de melodie: Schmücke dich: versier jezelf, maak jezelf mooi. De bewerking over Schmücke dich o liebe Seele is geschreven als een sarabande, een rustige dans in driekwartsmaat, met een lichte nadruk op de tweede tel.

In een barokke suite werd de Sarabande meestal gevolgd door een gigue. Vanavond is dat ook zo, we sluiten af met de energieke **Fuga in G**, ook wel fuga Gigue genoemd. Een gigue is een snelle dans, ook in een driedelige maatsoort. Lichtvoetig en vol energie vormt het een feestelijke afsluiting van dit wandelconcert.

Wouter van der Wilt

Over de musici

Eric Koevoets studeerde aan het Rotterdams Conservatorium orgel (Uitvoerend en Docerend Musicus) bij Jet Dubbeldam, piano (Docerend Musicus) bij Frans van Hoek en koordirectie bij Barend Schuurman. Ook volgde hij improvisatielessen bij Arie J. Keijzer. Ten overstaan van de Commissie Bevoegdheidsverklaringen van de R.K. Kerk behaalde hij in 1992 het diploma kerkmuziek. Hij verdiepte zich verder in improvisatie bij Hayo Boerema.

Hij geeft regelmatig orgelconcerten in binnen- en buitenland, is als begeleider actief en componeerde diverse werken. Hij is sinds 2007 dirigent-organist van de Sint Lambertuskerk te Rotterdam-Kralingen. Daarnaast is hij dirigent van Vrouwenkoor La Confiance uit Dordrecht en piano- en orgeldocent aan Muziekonderwijscentrum Dubbelsteyn te Dordrecht.

In de afgelopen jaren zijn van zijn spel vele CD's uitgebracht waaronder de complete orgelwerken van César Franck, de complete sonates voor orgel van Carl Philipp Emanuel Bach en muziek van o.a. Vierne, Tournemire, Widor en Wagner.

In 2023 rondde hij de cd-opnamen van het volledige orgeloeuvre van Johann Sebastian Bach af. Op 18 juni a.s. werd het laatste deel, Volume 11 gepresenteerd in de Sint Antoniuskerk te Dordrecht.

Wouter van der Wilt studeerde als organist cum laude af aan het Brabants Conservatorium in Tilburg bij Bram Beekman. Daarnaast studeerde hij kerkmuziek en volgde hij improvisatielessen bij Henco de Berg. Hij vervolgde zijn studie aan de Hochschule für Musik in Stuttgart bij Ludger Lohmann middels een beurs van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Wouter nam deel aan diverse masterclasses, onder andere bij Michael Radulescu, Lorenzo Ghielmi, Leo van Doeselaar, Loïc Mallié, Margaret Phillips, Peter Planyavsky, Jos van der Kooij en Guy Bovet.

Wouter won verschillende prijzen op diverse concoursen, o.a. in 2009 en 2011 de eerste prijs op het nationaal improvisatieconcours in Amsterdam. In 2010 werd hij benoemd tot cantor-organist van de Hoflaankerk in Rotterdam Kralingen. Sinds 2017 is hij werkzaam als docent improvisatie aan het conservatorium in Tilburg (Academy of Music and Performing Arts)

Wouter speelt werken uit alle stijlperiodes, met een voorkeur voor Duits repertoire (Barok & Romantiek). Daarnaast houdt hij zich veel bezig met improvisatie.

Volgende concerten in de Sint Lambertuskerk:

Dinsdag 20 augustus 2024, 20.00 uur

Vrees, verdriet én hoop in oorlogstijden

Tommy van Doorn, orgel (Boxtel)

Muziek rondom de Eerste Wereldoorlog van o.a. Stanford, Ropartz en Dupré

Zaterdag 14 september 2024, 14.00 uur

De geheimen van het Maarschalkerveerdorgel

Orgelconcert op Open Monumentendag en Nationale Orgeldag

Eric Koevoets, orgel